

Virkesaffärer och stolthet

-Så riskerar skogsägarna själva att motverka transparensen

- Jag fick 400 spänn kubiken!

Omgivningen hajar till en aning på skjutbanan/marknaden/järnhandeln/släktmiddagen. Skogsägare Asp har precis upplyst skogsägare Björk om det pris som denne fått för sin senaste slutavverkning, övertygad om sitt strålande affärssinne. Skogsägare Björk svarar försynt: För vilken kubik? Skogsägare Asp blir genast mållös.

Vilken kubikmeter?

Ovanstående är kanske inte ett helt sannolikt scenario, men principen bakom den är med största sannolikhet väletablerad. Vilken kubikmeter handlar det om? Och är "400 spänn kubiken" ett bra eller ett dåligt pris? Frågan är enkel men svaret är minst sagt komplext.

m³fub eller m³to?

Den första ganska givna frågan är för vilket måttslag som priset gäller. De mest väletablerade måttslagen för virkeshandel är *m³fast under bark* (m³fub) och *m³toppmått under bark* (m³to). Redan här uppstår det bekymmer eftersom den angivna virkesvolymen i skogsbruksplanen är m³skogskubikmeter (m³sk), men vi lämnar det måttslaget en stund.

m³fub är att betrakta som det mest allmänna handelsmättet för rundvirke, i synnerhet då m³to endast används för timmersortimenten. En grov generalisering säger att det går ca 0,8 m³to per m³fub och skulle herr Asp fått 400 kr/m³to för sitt timmer så motsvarar det ca alltså 320 kr/m³fub. Ponerar vi det motsatt så har han istället fått ca 500 kr/m³to. Redan här är det förvirrande- och det blir inte bättre.

Om det visar sig att herr Asp sålt skogen som en rotpost så är det mätt i m³sk (samma som i skogsbruksplanen) vilket motsvarar ca 1,2 m³fub (480kr) eller ca 1,45 m³to (580kr). Omvandling ifrån m³sk till m³to är i praktiken aldrig förekommande.

Var finns Asps kubikmeter?

Vi fortsätter tanken med att herr asp fått 400 kr/m³fub. Var i Sverige herr Asp har sålt sitt virke påverkar i väldigt stor utsträckning vad han får för pris, och det både i ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv. I nationellt perspektiv talas det allmänt om "*Prisdiket*" vilket i grova drag Dalsland, Värmland, Dalarna, Västmanland, Uppland, Gästrikland och delar av Hälsingland och Närke. I ett regionalt perspektiv så betalas det bättre för virke längs stora delar av vår norrlandskust än i inlandet (med ett antal undantag!). I ett lokalt perspektiv så betalas det bättre för virket i nära anslutning till ett eller flera sågverk än i områden med långa avstånd till närmsta sågverk. Och skillnaderna är större än många förmodar.

Rakt över eller för ett specifikt sortiment?

Vi vet alltså att Herr Asp har fått 400 kr/m³fub, men är det för ett visst sortiment eller rakt över för alla sortiment?

Per sortiment

Om Herr Asp fått 400kr/m³fub för något av massavedssortimenten så skall han vara väldigt nöjd oavsett vart i landet han har sin skog. När den här artikeln skrivs är det att betrakta som nästan omöjligt. Har han fått 400kr/m³fub för klentimmer eller kubb så skall han i de flesta fall var väldigt nöjd. Har han fått 400 kr/ m³fub för normaltimmersortimenten så ska han i de flesta fall vara missnöjd

Kenny Svahn

2017-05-31

kontakt@kennysvahn.se

och på sina håll till och med anse sig som riktigt ordentligt grundlurad.

Rakt över

Om herr asp fått 400kr/m³fub rakt över för sin skog så spelar skogens egenskaper och om det är före eller efter att avverkningskostnaden en mycket stor roll.

Skogens egenskaper och avverkningskostnad

Låt oss då säga att herr Asp fått ett fast pris/m³fub. För att ta reda på om det var ett bra eller dåligt pris så finns det ett antal faktorer som påverkar, men vilka påverkar mest?

Trädslagfördelningen

En ordinär avverkning med en hög andel lövträd påverkar i det närmaste alltid avverkningsnettot negativt, oavsett vart i landet det är. Detta eftersom det är färre sågbara lövsortiment, lägre priser och det blir mera vrak. Om avverkningen sedan domineras av tall eller gran påverkar det också priserna, men olika beroende på var i Sverige. I Småland betalas granvirke generellt bättre än tall, i Gästrikland och Dalarna råder istället motsatsen. Det beror dels på kvalitén på tallvirket men till stor del av den lokala marknadsstrukturen.

Medelstam

Medelstammen påverkar i dubbel bemärkelse nettot. Dels efter som det finns ett starkt samband mellan en ökande medelstam och en ökande timmerandel, men också för att det finns ett starkt samband mellan en högre medelstam och en lägre skördarkostnad. För skotningen gäller att ett längre skotningsavstånd ger högre kostnader och ett lägre netto.

Avverkningskostnad

Hur styr då avverkningskostnaden om det var ett bra eller en dålig affär? Ja eftersom det inte är ovanligt med variationer mellan 60-120kr/m³fub som avverkningskostnad (och avvikelser därutöver!), beroende på medelstam och skotningsavstånd, så blir dess inverkan väldigt stor. Och har herr Asp fått bra betalt för den grova skogen för att

avverkningskostnaden var låg eller timmerandelen hög?

Hur påverkar det här transparensen?

Frågan kvarstår dock, vet herr Asp svaret på fru Björks fråga- *Vilken kubikmeter fick du betalt för?*

Faktum är att 400 kr/kubikmeter kan vara en riktigt bra eller en riktigt dålig affär helt beroende på de faktorer som diskuteras i denna artikel.

Hellre än att erkänna att herr Asp faktiskt inte riktigt vet vilken "kubikmeter" han fått betalt för så kanske han väljer att inte berätta om sin virkesaffär nästa gång. Även om varje avverkning har olika förutsättningar så skall inte detta överdrivas. För att skapa en mer transparent virkesmarknad krävs det inte bara att de som köper virke blir mer tydliga, de som säljer behöver också börja prata med varandra och sätta sin skogsfastighet och sitt virke i ett större perspektiv.

Finns herr Asp på Riktigt?

I det här fallet så finns faktiskt herr Asp på riktigt, även om affären har en handfull åt på nacken. Herr Asp hade förmodligen gjort sin livs virkesaffär, men var då ej ännu medveten om det. Han hade fått 400kr/m³fub i utlovat netto rakt över, och detta för en avverkning som befanns sig inom prisdiket och långt ifrån industri. Dessutom var skotningsavståndet långt. Det som verkligen gjorde att herr Asp gjorde sin livs affär var att virkesköparen räknade bort sig. Och det ordentligt. Medelstammen blev avsevärt lägre än beräknat, vilket höjde avverkningskostnaden men framförallt sänkte timmerandelen.

Avverkningens totala volym uppgick till ca 800 m³fub. Ca 70 % tall, 30 % gran. Medelskotningsavståndet var ca 1100 m. Medelstammen bedömdes till ca 0,3 m³fub, men utfallet blev 0.15m³fub. Timmerandelen uppgick till minst sagt blygsamma 45 %. Avverkningskostnaden bör ha landat kring 180 kr/m³fub, vilket är exceptionellt högt för en slutavverkning. Således så fick herr Asp i praktiken ca 580 kr/m³fub för virket. Och det för väldigt klen skog. Räknar vi att massavedspriserna i prisdiket

Kenny Svahn

2017-05-31

kontakt@kennysvahn.se

uppgick till ca 250kr/m³fub vid tiden för avverkning så inser vi snabbt att det blev ett timmerpris som uppgick till drygt 900 kr/m³fub rakt över. För vad som förmodligen var klent timmer. Och detta innan virket lämnat avlägget.

Herr Asp gjorde således en exceptionellt bra affär, men främst som följd av att virkesköpare räknat bort sig fullkomligt. Den här typen av upplevelsen behöver komma till dagen också för att öka transparensen för hela virkesmarknaden.

Det är inte rimligt att förvänta sig den här prisnivån om det helt uppenbart kom till stånd som följd av en felräkning. Och detsamma gäller för motsatsen dvs. om riktigt bra skog blivit riktigt dåligt betald.

Våga prata med varandra, diskutera och erkänn även era misstag. Och ta särskilt till er att virkesprislistor och faktiskt betalning inte är samma sak, samt att marknaden skiljer sig väldigt mycket över landet. Ha en sund förväntan på nettot för just din skog men bevaka din intressen och göra egna efterforskningar.

Kenny Svahn

2017-05-31

kontakt@kennysvahn.se